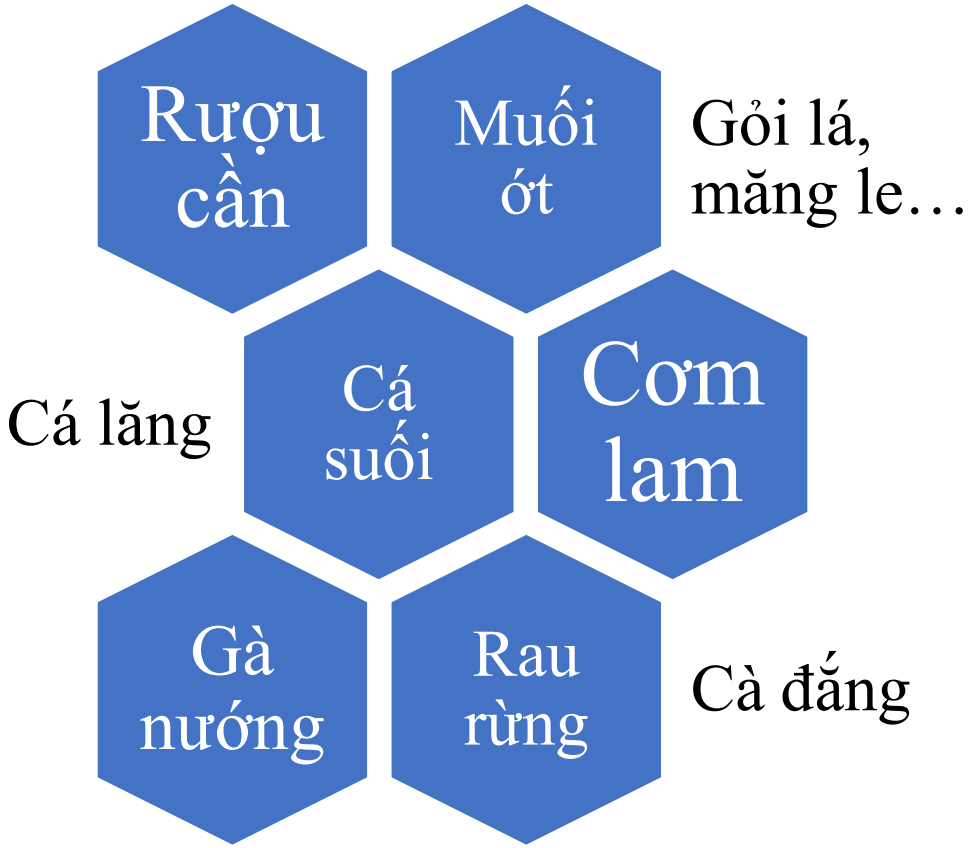
3.4. Đặc điểm văn hoá vùng Tây Nguyên

- Văn hoá vật chất
- Văn hoá tinh thần
- Văn hoá xã hội

3.4.1. Văn hoá vật chất

Ẩm thực Tây Nguyên

Ẩm thực Tây Nguyên. Nguồn:vuonsinhthaimaila

Canh thụt, lá mì xào cà đắng

Bò một nắng, gà nướng cơm lam (Nguồn: ngoique.com)

Hình ảnh Già làng và bà con uống rượu cần trong lễ kết nghĩa anh em. Nguồn: Nguyễn Thảo

Tục uống rượu cần ở Tây Nguyên. Nguồn:dantocphattrien.vietnamnet.vn

Kiến trúc nhà ở

- Nhà rông
- Nhà dài
- Nhà sàn

Nhà dài

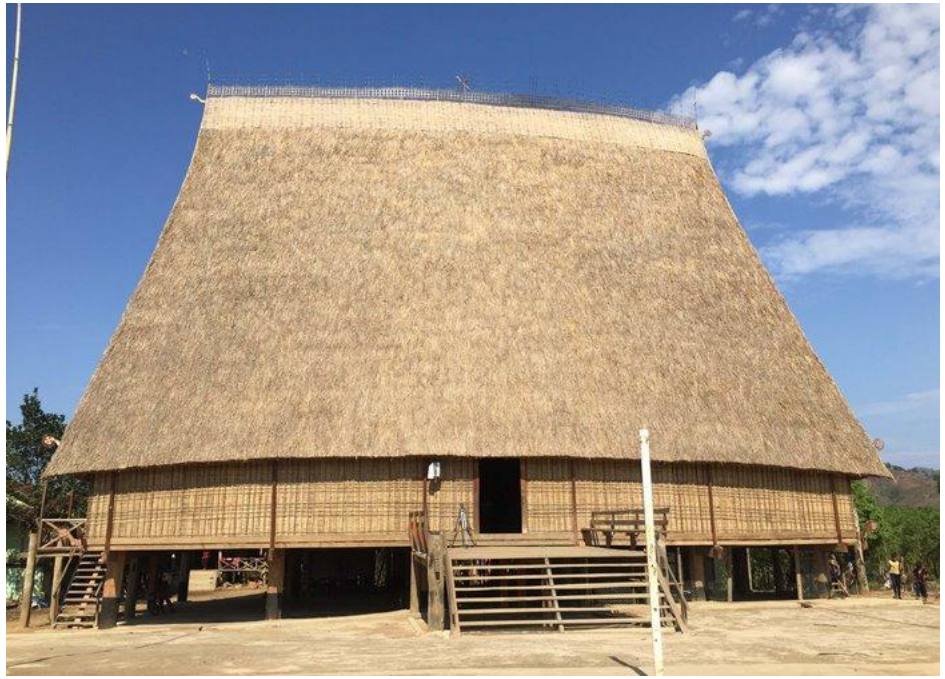
Ngôi nhà dài của dân tộc Ê Đê tại Bảo tàng Dân tộc học Việt Nam, được phục dựng trên cơ sở nhà của gia đình bà H'Đách Êban (người Êđê Kpạ) ở buôn Ky, Buôn Ma Thuột, tỉnh Đắk Lắk.

Nguồn: https://dantocphattrien.vietnamnet.vn/nha-dai-truyen-thong-cua-nguoi-e-de-mot-cong-trinh-sang-tao-van-hoa-43346.html#lg=1&slide=0

Nhà dài và nhà rông Tây Nguyên

(Nguồn:vieteader.com)

Trang phục và nghề dệt thổ cẩm của đồng bào Tây Nguyên. (Nguồn: Báo Gia Lai)

Trang phục Ê Đê

- Màu chủ đạo: đen đỏ
- Phụ nữ mặc áo, váy.
- Đàn ông thường đóng khố và mặc áo dài kín mông.
- Khu vực giữa áo có mảng kẻ ngang trong bố cục hình chữ nhật.

Trang phục truyền thống của dân tộc Ê Đê. Nguồn: Phạm Tiệp

Trang phục Ba Na

- Nam giới: áo chui đầu, cổ xẻ, cộc tay, thân áo có đường trang trí sọc đỏ chạy ngang, gấu áo màu trắng.
- Phụ nữ mặc áo chui đầu, không xẻ cổ kết hợp với váy.
- Chiếc khăn đội đầu có những hàng cúc trắng, chuỗi cườm tua tủa, cúc bạc lung linh thể hiện được tình yêu thủy chung và niềm ước mơ hạnh phúc.

Trang phục Ba Na. Nguồn: luhanhviet.com

Trang phục Xơ đăng

- Phụ nữ Xơ-đăng mặc áo (ao goh), váy (ktắc), tấm choàng (khăn vai).

- Nam giới thì quấn khăn (trăng) hoặc đóng khố (kpen tích).

Trang phục truyền thống Xơ đăng. Nguồn: vietnamtourism.vn

3.4.2. Văn hóa tinh thần

Ngôn ngữ và chữ viết đồng bào Tây Nguyên

- Ở Tây Nguyên, các tộc người tại đây thuộc hai nhóm ngôn ngữ chính sau:
- - Nhóm Môn - Khmer có 21 dân tộc là: Ba Na, Brâu, Bru-Vân kiều, Chơ-ro, Co, Cơ-ho, Cơ Tu, Giẻ Triêng, Hrê, Kháng, Khmer, Khơ mú, Mạ, Mảng, M'Nông, Ơ-đu, Rơ-măm, Tà-ôi, Xinh-mun, Xê Đăng, Stiêng.
- - Nhóm Nam Đảo có 5 dân tộc là: Chăm, Chu-ru, Ê Đê, Gia Rai, Raglai.

Các lễ hội tiêu biểu của tiểu vùng Tây Nguyên

+ Lễ mừng lúa mới
+ Lễ cúng bến nước
+ Lễ cúng thần rừng
+ Lễ mừng nhà Rông mới/ nhà dài mới
+ Lễ hội cồng chiêng:
+ Lễ hội Festival hoa Đà Lạt
+ Lễ hội café Buôn Ma Thuột
+ Lễ bỏ mả
+ Lễ cúng sức khỏe
+ Lễ đặt tên cho trẻ

Lễ hội cồng chiêng Tây Nguyên. Nguồn: baodantoc.vn

Lễ cúng bến nước của người Ê đê

Các thầy cúng làm lễ tại bến nước. Nguồn:dantocphattrien.vietnamnet.vn

Lễ cúng tạ thần rừng của người Gia Rai

Già làng Siu Tơr thực hiện nghi lễ cúng thần rừng. Nguồn: Trần Hóa

Lễ mừng lúa mới có ý nghĩa rất đặc biệt với người Jrai ở Tây Nguyên. Ảnh: Tuấn Minh

Lễ hội bỏ mả

- Quan niệm con người sau khi chết thì linh hồn vẫn tồn tại
- Người sống phải chuẩn bị một nghi lễ để tiễn biệt linh hồn người chết về với tổ tiên, dung nhà mồ.
- Lễ bỏ mả: Phá bỏ nhà mả cũ, làm nhà mả mới

Già làng làm nghi lễ và hoạt động múa Pơ thi quanh nhà mồ. Nguồn: Trần Phong

3.4.2.3. Văn hóa cồng chiêng, sử thi Tây Nguyên

- Cồng chiêng là ngôn ngữ giao tiếp của con người với thần thánh và thế giới siêu nhiên.
- Sử dụng trong nhiều nghi lễ, tín ngưỡng quan trọng.
- Ngày 15/11/2005, UNESCO công nhận *"Không gian văn hoá cồng chiêng Tây Nguyên là kiệt tác di sản truyền khẩu và phi vật thể của nhân loại"*.

Văn hoá đại ngàn cùng lễ hội cồng chiêng

(Nguồn: Thảo Nguyễn)

Văn hoá đại ngàn cùng lễ hội cồng chiêng.

(Nguồn: Thảo Nguyễn)

3.4.3. Văn hóa xã hội

Một số dân tộc Tây Nguyên vẫn duy trì chế độ mẫu hệ, trong đó dòng họ được tính theo mẹ, người phụ nữ giữ vai trò quan trọng trong gia đình và tài sản thường được truyền cho con gái. Đây là một nét văn hóa xã hội đặc sắc, góp phần tạo nên sự đa dạng trong đời sống của các cộng đồng dân tộc Tây Nguyên.